

MŮJ OSOBNÍ POHLED NA UNITÁŘSTVÍ

Alan Ruston, Velká Británie

Přeložil Miloš Mikota, kráceno a upraveno

Všichni lidé mají víru, určitý světový názor, podle kterého žijí. Mnozí mají svou církev, ke které cítí, že náležejí. Obracejí se na tuto církev, chtějí-li se oženit, zařídit pohřeb či jinou záležitost, ve které chtějí vychovat podle své víry své děti.

Tyto dvě věci – víra, podle které člověk žije a církevní příslušnost – však nejsou nutně totožné. Víra nemusí být nic než pouhá idea, že zítřek stojí za experiment. Mohla by být také jen přesvědčením, že pokud je tento život bezvýznamný, člověk je jaksi zvědav na to, co přijde potom. Církevní příslušnost na druhé straně může být omezena na pouhý záznam o křtu, sňatku a úmrtí.

Unitářství směřuje k tomu, aby tyto dvě sféry života – víra a příslušnost k danému společenství – splynuly. Snaží se o to také proto, že je vírou, která má za to, že ještě nedosáhla konečné pravdy. Velká historická kréda křesťanství představují specifický soubor víry, zakořeněný v minulosti a nezměněný ve své formulaci po celá staletí. Mohou tu být různé interpretace, ale ty zajišťují konečnou autoritu většině ortodoxních křesťanů. A v tomto bodě unitáři věří, že nastává nebezpečí neshody s vírou, podle které se řídíme my a naše církevní příslušnost.

Unitářství neusiluje o to stát se statickou vírou založenou na tradici a být zcela ucelenou filozofií, obhajitelnou proti všem útokům. Je spíše hledáním náboženských hodnot, které musí prozkoumat a rozvíjet samostatně. Proto se říká, že do unitářského sboru nepřicházejí jednotlivci, aby se učili kréda, ale spíše aby si vytvořili své vlastní krédo. Může se lišit od víry jiných unitářů, ale každý bude mít svou vlastní osobní víru, pocíťovanou a respektovanou ostatními. Založena na zkušenosti, tato víra neposkytne odpočinku – ačkoliv může přinést velký duševní mír – protože život se mění s roky a unitáři doufají, že jejich osobní víra se bude postupně vyvíjet.

Co nacházíme v místním unitářském sboru? Nacházíme především nezávislost, samostatnost. Každá kongregace je samostatnou jednotkou, která zodpovídá za své vlastní vedení. Povolává své vlastní duchovní a je-li to nutné a potřebné, také je propouští. Buduje svůj kostel nebo sborový dům podle svého návrhu a chce-li, tak jej zbourá a postaví si nový. Unitářské sbory se od sebe liší a sledují různé cesty, a jinak to ani být nemůže, jestliže každý sbor pohlíží na tuto cestu svým způsobem.

Od duchovních je očekáváno, že budou poskytovat účinné vedení. Ale nejsou to pastýři stáda ovcí – jsou stimulatory náboženského hledání, které v dané přítomnosti není nikdy ukončené. Respektujeme své duchovní, ale neuctíváme je. Jsou životně důležití pro nás, ale nikoliv pro naši teologii. Jsme laickou duchovní organizací a naši duchovní jsou jenom podstatnou částí našeho laického zřízení. Ani správa sboru není v rukou duchovního, představeného nebo kurátora, ale je řízena členským výborem, ač duchovní může být zvolen jeho předsedou.

Organizace ve všech sborech je v podstatě stejná, ač obsah a styl bohoslužby se různí. Byla tu tradice, která je nyní na ústupu, že se používá kniha modliteb, někdy speciálně sepsaná pro určitou kongregaci. Většina má však bohoslužebný pořad, který je nazýván “otevřený”, bohoslužba sestává pouze z modliteb, čtení, duchovních písní a promluvy. Ač na žádný pád není univerzální, může být variace tohoto modelu nalezena ve všech unitářských sborech. Odklon od obvyklého stylu a obsahu bohoslužby není neobvyklý. Máme i takové bohoslužby, ve kterých se mluví o jiných náboženských vírách, používá se čtení z různých Písem, utišení a meditace jsou podmalovány hudbou. Příklady by bylo

mnoho. Tedy, ačkoli struktura bohoslužby se může zdát stejná v různých případech, model se časem mění a přidává bohoslužbě – jak doufám – novou vitalitu a nový smysl.

Stejné rozdílnosti můžeme najít v našich obřadech pro narozené děti, pro sňatek a pro pohřeb. Jsou navrženy, téměř bez výjimky, k tomu, aby vyhověly a naplnily osobní víru účastníků a velmi se liší v obsahu a stylu. Některé z našich sborů slaví určitou formu přijímání chleba a vína, nalézajíce smysl tohoto obřadu v jejich vlastní interpretaci, zatímco jiné sbory tuto formu bohoslužby odmítají. Mnozí podporují právo druhých na jejich “večeři páně”, i když ji osobně zcela zamítají.

Často slyším otázku, jak sbory takto organizované drží pohromadě a neupadají do vzájemně se potírajících frakcí. Velký počet našich sborů trvá již více než 300 let. Pronásledování v prvních letech je drželo pohromadě (unitářství v Anglii bylo legalizováno teprve v roce 1813), ale po roce 1850 bylo stále více pocíťováno, že naše poselství je pro společnost důležité a náš přístup tak důležitý a ojedinelý, že jsme potřebovali být ve vzájemném sepětí tak, abychom je mohli šířit co nejefektivněji. Tato skutečnost pomohla udržet hnutí pohromadě. Mnoho z našich hodnot a věr můžeme nalézt i mezi členy jiných církví a duchovních skupin, ale pouze unitářské hnutí je vyjadřuje pro nás adekvátně v duchu svobody. Říká se, že unitářství mezi různými teologickými názory svých členů není rozděleno a že právě tyto rozdílnosti mu dávají sílu.

Unitářství je sociální institucí a jako každá instituce má své nedostatky. Můžete navštívit sbor, který jak se může někomu zdát, nedosahuje do výše principů, které unitářství hlásá. Svoboda se může stát nevázaností nebo může zkostrnatět do ztrnulé struktury, a všechny unitářské kongregace, které měly dlouhé trvání, musely projít těmito fázemi. Ale každá fáze pomine jako pomíjejí generace, a sbor se vrátí k duchu svého historického postoje. To se dělo tak často, že to považujeme za součást naší evoluce v plynutí času.

Velmi často se pohlíželo na unitářství jako na “hnutí myšlenky” spíš než jako na církev a mnozí v něm vidí spíš jakýsi “předvoj” než denominační strukturu. Svoboda věřit a realizovat v rozvíjející se víře není ještě snadno objevitelná v širí moderní společnosti a naše kontinuita jako církevní organizace podle našeho mínění potvrzuje tento požadavek svobodné víry, člověku je zapotřebí “dozrát”.